

Komen voor creativiteit, blijven voor verbinding

de invloed van Open Studio's op het welbevinden van jongeren

Maart 2026

OIS Groningen

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Het programma Open Studio's	3
1.2	De relatie van kunst met (mentale) gezondheid, eenzaamheid en delinquent gedrag	3
1.3	Maatschappelijke kosten	4
1.4	Doel van het onderzoek	5
2	Onderzoeksmethoden	6
3	Bevindingen	7
3.1	Aantal jongeren dat een Open Studio bezoekt	7
3.2	De jongeren, kunstenaars en jongerenwerkers aan het woord	9
4	Conclusie	15
	Referenties	19
	Bijlage 1. Overzicht maatschappelijke kosten per overlastgevende jeugdgroep	21
	Bijlage 2. Semi-gestructureerde vragenlijst	23
	Colofon	26

1 Inleiding

Uit recent onderzoek blijkt dat jongeren in Nederland steeds vaker te maken hebben met stress, een laag emotioneel welzijn en psychische gezondheidsproblemen.¹⁻³ Ondanks dat het aandeel jongeren dat te maken heeft met deze problematiek sinds 2022 ongeveer stabiel is gebleven, is het wel de leeftijdsgroep die het vaakste met deze problematiek te maken heeft.¹ Bijna een op de drie jongeren voelt zich regelmatig eenzaam (29%) en het aandeel dat zich sterk emotioneel eenzaam voelt, is tussen 2019 en 2022 bijna verdubbeld.² Uit *de Gezondheidsmonitor Jeugd* van het Rijksinstituut voor Gezondheid en Milieu³ blijkt dat dit voor jongeren in de gemeente Groningen nog sterker geldt dan gemiddeld in Nederland: zij ervaren een lagere gezondheid, geven vaker aan ongelukkig te zijn, hebben vaker (ernstige) psychische klachten, zijn minder weerbaar, hebben vaker suïcide gedachten en zijn vaker eenzaam of kunnen bij niemand terecht.³ Om jongeren te helpen deze uitdagingen het hoofd te bieden heeft VRIJDAG, in opdracht van de gemeente Groningen, het programma Open Studio ontwikkeld. Dit initiatief biedt jongeren (tussen de 12 en 27 jaar) een veilige omgeving waarin zij zich creatief kunnen uiten en persoonlijke groei kunnen ervaren.

1.1 Het programma Open Studio's

In de gemeente Groningen is door VRIJDAG het Open Studio-programma opgezet als een (preventief) instrument om diverse problemen bij jongeren aan te pakken, zoals gevoelens van eenzaamheid, depressieve klachten, stress en sociale isolatie. Op dit moment zijn er tien studio's actief in de verschillende wijken van de gemeente Groningen en een studio in Pekela. Elke studio heeft een unieke discipline en identiteit die mede wordt gevormd door de interesses van jongeren zelf, zodat zij een plek kunnen vinden waar zij zich thuis voelen. De disciplines variëren van theater en muziek tot dans en beeldende kunst. Onder begeleiding van een kunstenaar – zoals een producer, tekstschrijver, muzikant of beeldend kunstenaar – krijgen jongeren de kans om aan creatieve projecten te werken. Meestal is ook een jongerenwerker van WIJ Groningen aanwezig voor de begeleiding bij de Open Studio's.

1.2 De relatie van kunst met (mentale) gezondheid, eenzaamheid en delinquent gedrag

In de laatste jaren gaat er steeds meer aandacht uit naar de relatie tussen kunst en gezondheid. De *World Health Organization (WHO)* heeft in 2019⁴ een rapport uitgebracht waarin 962 artikelen over de invloed van kunst op verschillende aspecten van gezondheid zijn beoordeeld. Daaruit komt een positieve invloed naar voren van kunstuitoefening op de sociale saamhorigheid, ontwikkeling van het kind en het verbeteren (of stabiliseren) van mentale problematiek.⁴ Ook in andere onderzoeken wordt deze relatie gevonden.^{5,6} Daarbij lijkt zowel passieve als actieve deelname aan kunstprogramma's bij te dragen aan het kunnen herkennen, begrijpen, beïnvloeden en uiten van emoties.⁷

Toch moet er een kanttekening geplaatst worden bij de huidige staat van onderzoek naar de invloed van vrij toegankelijke kunstprogramma's op het welzijn en/of probleemgedrag van jongeren. Uit meerdere onderzoeken blijkt dat de kwaliteit van uitgevoerde onderzoeken laag of matig is.^{8,9} Al lijkt er wel een indicatie te zijn dat vrij toegankelijke kunstprogramma's effectief kunnen zijn in het versterken van het welzijn van jongeren, vooral bij die met psychosociale of mentale problemen.⁹⁻¹⁴ Deze positieve effecten uiten zich bijvoorbeeld in minder stress, een verhoogd zelfbeeld en een verbeterd gevoel van welbevinden onder jongeren.¹⁵⁻¹⁸ Daarnaast dragen kunstprogramma's bij aan het bieden van een manier om negatieve emoties

te verwerken en uiten. Dit leidt ook tot een grotere weerbaarheid en meer empathie.^{17,19,20} Bovendien lijken jongeren zich competent en meer gewaardeerd te voelen en durven zij meer zichzelf te zijn. Door deelname aan kunstprogramma's groeit het zelfbeeld en zelfbewustzijn van jongeren, waardoor zij trots zijn op zichzelf, en wordt hun autonomie versterkt.^{15,17-19,21,22} Uiteindelijk leidt dit tot meer zelfinzicht, persoonlijke groei en zelfsturing.^{17-19,22}

Naast een positief effect op de (mentale) gezondheid van jongeren, lijkt er ook een gunstige invloed te zijn van kunstprogramma's op de sociale interacties van jongeren. Zo lijken verschillende vormen van kunst sociale interactie te bevorderen en bij te dragen aan een groepsgevoel en verbondenheid met anderen. Dit betreft zowel betere interactie met andere deelnemers van het kunstprogramma, als daarbuiten (bijvoorbeeld met familie of gemakkelijker een sociale interactie met een vreemde).^{15,17,18,21,22}

Ten slotte lijkt er ook een effect te zijn van dit soort programma's op het verminderen van probleemgedrag bij jongeren die in aanraking zijn geweest met justitie. Dit komt door het aanleren van nieuwe vaardigheden en het leren om zich op een andere, betere manier te kunnen uiten.^{10,12} Voorwaarden hierbij zijn het creëren van een veilige ruimte waarin jongeren op een gelijkwaardige manier behandeld worden en zij gemotiveerd worden in hun eigen kunnen en gewaardeerd worden voor wie zij zijn.^{18,19,21,22} De persoonlijke relatie die wordt opgebouwd met jongeren lijkt daarin een bepalende factor te zijn.²⁰

1.3 Maatschappelijke kosten

In een onderzoek naar het verband van eenzaamheid met zorgkosten onder Nederlandse volwassenen, blijkt er een direct en indirect verband (via een lager welzijn) te zijn tussen eenzaamheid en hogere zorgkosten.²³ De onderzoekers schatten in dat de jaarlijkse uitgaven door eenzaamheid ongeveer 435 miljoen euro zijn.

Ook dragen eenzaamheid en mentale problematiek bij aan voortijdig schoolverlaten.²⁴ Een onderzoek naar Amerikaanse voortijdig schoolverlaters stelt dat de maatschappelijke kosten toenemen door lagere belastingopbrengsten, een groter beroep op sociale voorzieningen en de kosten die ontstaan door meer criminaliteit.²⁵ Uit dit onderzoek blijkt ook dat verschillende programma's om voortijdig schoolverlaten te voorkomen kostenefficiënt zijn (ratio variërend van 1 op 1,46 tot 1 op 3,54).

Naast de maatschappelijke kosten van problemen met het (mentale) welzijn en voortijdig schoolverlaten, zijn er ook de maatschappelijke kosten van delinquent gedrag. In een studie naar problematische jeugdgroepen in een (niet-gespecificeerde) grote gemeente in Nederland wordt een indicatie gegeven van deze kosten.²⁶

Daarbij onderscheidt de auteur drie domeinen waar extra kosten worden gemaakt door delinquent gedrag, namelijk:

- Onderwijs, werk en inkomen. Bijvoorbeeld schoolverzuim, lagere arbeidsparticipatie, meer schulden;
- Veiligheid. Bijvoorbeeld meer delicten en overlast;
- Zorg en ondersteuning. Bijvoorbeeld meer gebruik van voorzieningen.

In het onderzoek wordt een onderscheid gemaakt tussen criminele groepen, die de maatschappij jaarlijks 1,9 miljoen euro per jeugdgroep zou kosten (voornamelijk justitie) en overlastgevende jeugdgroepen die de maatschappij jaarlijks 1,5 miljoen euro per jeugdgroepⁱ kost (groot deel betaald door de gemeente; zie bijlage 1 voor een overzicht van de kosten zoals gebruikt in het rapport).²⁶

ⁱ Jeugdigen in de leeftijd van circa 12 tot 25 jaar die in groepsverband actief zijn in het publieke domein. Meer in het bijzonder gaat het om jeugdgroepen die (maatschappelijke) problemen veroorzaken, die het meest zicht- en voelbaar zijn in de sfeer van overlast en criminaliteit.²⁶

1.4 Doel van het onderzoek

De gemeente Groningen heeft de afdeling Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) gevraagd om te onderzoeken of het programma Open Studio kan worden gezien als een effectieve interventie. Dit onderzoek moet inzicht geven in de impact van de studio's op het welzijn en de sociale participatie van jongeren, evenals in de effectiviteit van de gehanteerde methodes.

De hoofdvraag is:

Wat is de impact van het Open Studio programma op het welzijn, de mentale gezondheid en de sociale participatie van jongeren, en welke factoren dragen bij aan de effectiviteit van deze creatieve interventie?

Om de hoofdvraag te beantwoorden, zijn enkele deelvragen opgesteld:

1. Hoe ervaren jongeren de deelname aan de Open Studio in termen van welzijn en mentale gezondheid?
2. Welke persoonlijke vaardigheden (zoals autonomie, zelfexpressie en sociale interactie) ontwikkelen jongeren door hun deelname aan de Open Studio?

Effectiviteit van het programma:

3. Welke elementen van de Open Studio (bijv. laagdrempeligheid, kunstdiscipline, begeleiding) dragen het meest bij aan de impact op jongeren?

Bereik en toegankelijkheid:

4. Welke jongeren maken gebruik van de Open Studio, en hoe bereikt het programma nieuwe doelgroepen (bijv. jongeren met minder toegang tot reguliere activiteiten)?

5. Welke barrières ervaren jongeren bij deelname aan de Open Studio?

Duurzaamheid en toekomstperspectief:

6. Hoe kan het programma bijdragen aan het voorkomen van maatschappelijke kosten?

2 Onderzoeksmethoden

Om de impact en effectiviteit van de Open Studio's te onderzoeken, hebben we voor een gecombineerd onderzoeksdesign gekozen. Alle tien kunstenaarsⁱⁱ hebben tussen januari 2025 en november 2025 bijgehouden hoeveel jongeren er per sessie aanwezig waren, hoeveel daarvan nieuwe bezoekers waren en hebben een indicatie gegeven van de problematiek die bij de jongeren speelt. Deze gegevens zijn gebruikt om een inzicht te krijgen in het aantal (gemiddelde) bezoekers per studio en de algemene problematiek die aanwezig is bij de jongeren.

Daarnaast hebben we semigestructureerde interviewsⁱⁱⁱ afgenomen onder 37 jongeren die een van de tien Open Studio's (regelmatig) bezochten. Deze zijn ongeveer gelijk verdeeld over de tien studio's. Ook zijn er twee focusgroepen gehouden: een focusgroep met acht kunstenaars en een focusgroep met vier kunstenaars, vier jongerenwerkers en een deelnemer die zowel kunstenaars als jongerenwerker was. Ten slotte is er een ego-netwerkanalyse uitgevoerd om te kijken of, en zo ja, op welke manier de Open Studio's het sociale netwerk van de jongeren heeft beïnvloed.

Twee onderzoekers hebben de tien Open Studio's bezocht en daar gevraagd wie mee wilden doen aan een onderzoek naar de Open Studio waar zij op dat moment waren. Op basis van vrijwilligheid deden jongeren mee, na deelname aan het interview kregen zij een VVV-bon ter waarde van 20 euro. Alle deelnemers hebben ingestemd met deelname aan het interview onder voorwaarde dat de gegevens vertrouwelijk behandeld worden en er geen direct herleidbare informatie in het rapport wordt gedeeld, en zij waren op de hoogte dat deelname op vrijwillige basis was. De gesprekken duurden van 20 tot 60 minuten en zijn na afloop getranscribeerd. De interviewtranscripten zijn thematisch gecodeerd in gespecialiseerde software (Atlas.ti) op basis van een vooraf opgestelde codeboom, die gaandeweg is aangescherpt. Om de betrouwbaarheid van de codering te verhogen, is een deel van de transcripten door twee onafhankelijke onderzoekers gecodeerd en is er gekeken of op eenzelfde manier gecodeerd werd. Verschillen in codering zijn besproken.

Door zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek te gebruiken, willen we een diepgaand inzicht creëren met het koppelen van harde cijfers aan persoonlijke verhalen. Het combineren van deze twee methoden verhoogt bovendien de betrouwbaarheid van de resultaten.

ⁱⁱ De Open Studio in Pekela is niet meegenomen in dit onderzoek.

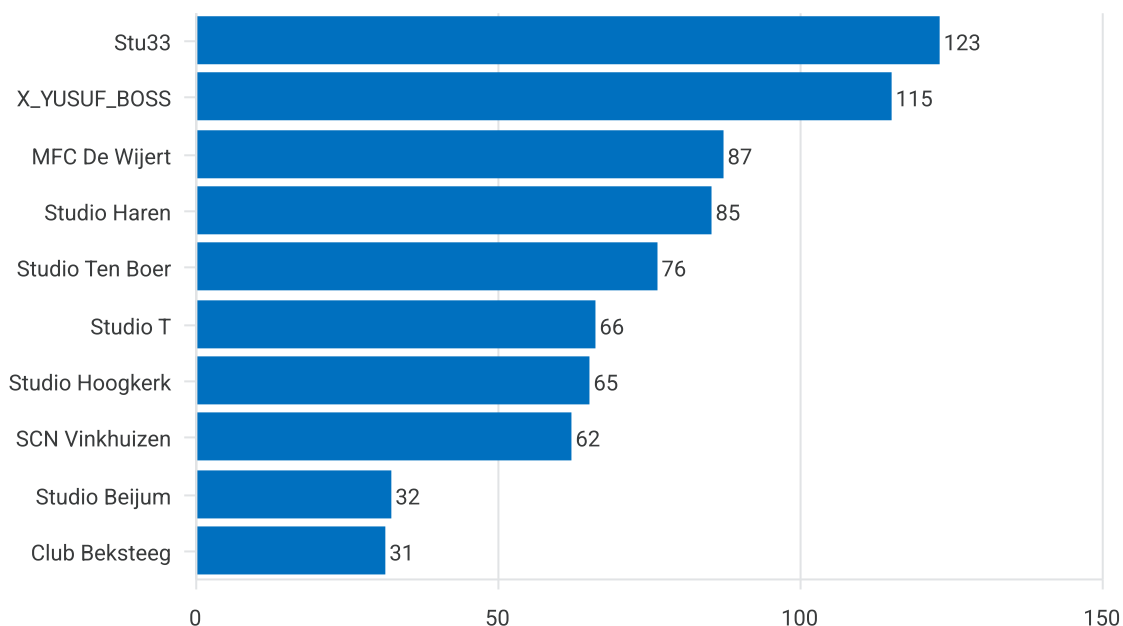
ⁱⁱⁱ Vragenlijst te vinden in bijlage 2.

3 Bevindingen

3.1 Aantal jongeren dat een Open Studio bezoekt

Zoals in Afbeelding 1 is te zien, hebben bijna 750 verschillende jongeren in 2025 een van de studio's bezocht. Daarbij vermelden wij dat Studio Hoogkerk sinds maart 2025 is geopend en Studio Beijum sinds mei 2025.

Figuur 1: Aantal unieke geregistreerde bezoekers van de studio's

De gegevens zijn van de periode 1 januari tot en met 30 december 2025.

Het totaal aantal jongeren dat de Open Studio's heeft bezocht (uniek) bedraagt 742.

In totaal zijn de Open Studio's meer dan 9.500 keer bezocht. Dit betekent dat veel van de jongeren die een Open Studio bezoeken, dit meerdere malen per maand doen en zodoende een "vaste kern" vormt. De kunstenaars hebben daarbij een inschatting gegeven dat een op de twee deelnemers te maken heeft met (mentale) of gedragsmatige problematiek. Wel gaven zij aan dat het hen moeite kostte om een inschatting te maken, aangezien zij niet altijd alles van de jongeren weten en zij niet zijn opgeleid om diagnoses te stellen. Dit geldt des te meer wanneer een jongere net nieuw is bij een studio. In onderstaande tabel 1, geven wij een overzicht van het aantal deelnemers per studio.

Tabel 1: Overzicht van aantal bezoekers per studio

Studio	Aanbod	Totaal aantal deelnemers	Gemiddeld deelnemers per sessie	Gemiddeld aantal nieuwe deelnemers per sessie	Inschatting gemiddeld deelnemers met problematiek per sessie	Gemiddeld percentage deelnemers problematiek per sessie
Beksteeg (centrum)	Theater	556	10,5	0,4	3,7	35%
MFC De Wijert	3D-printen, VR, Kunst, Muziek	666	8	1,1	4,1	51%
SCN Vinkhuizen	Techniek, Kunst, Gamen, Muziek	2.313	18,7	0,4	18,4	99%
Stu33 (Lewenborg)	Muziek (rap, beats)	767	8,4	1,3	4,2	49%
Studio Haren	Kunst, Techniek	2.082	18,1	0,6	4,1	22%
Studio Hoogkerk	Muziek (rap, beats)	232	3,9	1,1	1,9	48%
StudioT (Selwerd/Paddepoel)	Muziek (rap, beats)	906	10,9	0,7	1,9	18%
Studio Ten Boer	Kunst, Photoshop, Techniek	1.321	17,4	0,8	3,1	18%
Studio X (Centrum)	Dans, Muziek	393	14	4,1	2,9	21%
Studio Beijum	Muziek (rap, beats)	280	7,2	0,8	4,8	67%
Totaal		9.516	12,7	0,9	6,4	50%

Zoals uit tabel 1 blijkt, zit er een groot verschil in aantal deelnemers per studio. Met name de Open Studio's die gericht zijn op muziek hebben een lager aantal deelnemers. Dit komt voornamelijk doordat er in deze Open Studio's beperkte ruimte is om jongeren met muziek bezig te laten gaan. Daarnaast zijn er een aantal Open Studio's die beschikken over meerdere ruimtes of grotere ruimtes, waardoor zij ook meer plek hebben voor jongeren. Daarbij zien wij dat Studio X, Studio Hoogkerk, MFC De Wijert en Stu33 de meeste nieuwe deelnemers hebben verwelkomd. Ten slotte hebben Beksteeg en SCN Vinkhuizen de meest "vaste kern".

Per sessie konden de kunstenaars aangeven of er jongeren waren met verschillende soorten problematiek. Dit deden zij op basis van hun eigen inschatting. In sommige gevallen zijn zij bekend met de problematiek van de jongeren, maar dit geldt niet voor alle jongeren. Hierbij is er geen onderscheid gemaakt in hoeveel van de jongeren te maken hebben met een specifiek soort problematiek, alleen óf er ten minste een jongere was met een bepaald type problematiek.

Tabel 2: Overzicht van genoemde problematiek per sessie, gemiddelden per sessies over alle studio's

	Percentage aanwezigheid problematiek per sessie
Mentale gezondheid (bv. Beginnende depressie, zelfmutilatie, suïcide of psychologische begeleiding)	>40%
Ontwikkelingsstoornis (bv. AD(H)D, Autisme Spectrum Stoornis (ASS), Hoogbegaafd of verstandelijk beperkt)	>45%
Sociaal-emotionele problematiek (bv. Eenzaamheid of problemen met de gearrdheid)	>35%
Gedrags- en maatschappelijke problematiek (bv. Schooluitval, delinquent gedrag of middelengebruik)	>20%

Zoals uit tabel 2 blijkt, is bij ongeveer twee van de vijf sessies een jongere aanwezig met problemen met de mentale gezondheid en bij ongeveer de helft van de sessie ten minste een jongere met een ontwikkelingsstoornis. Daarnaast wordt sociaal-emotionele problematiek in meer dan een derde van de sessies genoemd als problematiek die bij ten minste een jongere speelt. Ten slotte is er bij een op de vijf sessies ten minste een jongere aanwezig met gedrags- of maatschappelijke problematiek.

Wij zien wel nuanceverschillen per studio. Zo gaven sommige van de kunstenaars aan voornamelijk jongeren met problemen met de mentale gezondheid, een ontwikkelingsstoornis en sociaal-emotionele problematiek te hebben. Terwijl anderen bijvoorbeeld vaker jongeren hadden met gedrags- en maatschappelijke problematiek. En anderen juist jongeren met sociaal-emotionele problematiek.

3.2 De jongeren, kunstenaars en jongerenwerkers aan het woord

Uit de interviews met jongeren en focusgroepen met de kunstenaars kwamen een aantal thema's naar voren, namelijk:

1. Het type jongeren dat de Open Studio's bezoekt,
2. hoe de jongeren de Open Studio zien,
3. de persoonlijke ontwikkeling van jongeren en hoe de Open Studio's daaraan bijdragen en
4. het sociale netwerk en de sociale vaardigheden van jongeren,

Deze zullen wij hieronder uiteenzetten en verder toelichten.

Typering jongeren

Een diverse groep jongeren bezoekt de Open Studio's. Wij spraken jongeren in de leeftijd van 11 tot 25 jaar. De meeste jongeren gingen naar de middelbare school of deden een vervolgopleiding aan het mbo of hbo. Daarnaast ging een enkeling nog naar de basisschool of was al klaar met school. Over school gaf een groot gedeelte van de jongeren aan dat zij moeite hadden met de sociale interacties (bijvoorbeeld moeilijk vrienden maken of gepest worden) of dat het angst of spanning oplevert om naar school te gaan.

De jongeren die wij spraken, behoren tot de vaste kern van bezoekers. Het zijn jongeren die al enkele maanden tot vier jaar lang geregelde bezoekers van de Open Studio's zijn. Als de jongeren niet bij de Open Studio of op school zijn, zijn ze vaak thuis of hangen ze op straat. Thuis doet een deel van de jongeren wat ze ook bij de Open Studio's doen: muziek maken, schilderen, gamen, tekenen of juist niets. Terwijl ook een deel van de jongeren een (bij)baan heeft.

Uit de interviews blijkt dat een groot gedeelte van de jongeren te maken heeft met een slechte mentale gezondheid. In acht interviews werd genoemd dat de jongere last heeft van mentale klachten of een (beginnende) depressie, waarvan vijf jongeren ook een vorm van psychologische hulpverlening noemden. In de focusgroepen met de kunstenaars werd genoemd dat zij ook jongeren tegenkomen die met suïcidale gedachten rondlopen en aan zelfmutilatie doen. In de interviews werd dit niet genoemd.

“ Ik heb mijn problemen al sinds ik ongeveer 11 jaar oud was. Nu ben ik 19 en is het nog steeds lang niet gefikst. Maar soms moet je ook gewoon denken van, maak het gewoon zo goed als het kan; dat je gewoon je leven blij kan leven. Je hebt er maar één, dus maak er het beste van. Ook al zijn er soms dingen die niet goed gaan, laat dat niet de goede dingen weghalen. En door de Open Studio heb ik elke week wel op zijn minst een dag om naar uit te kijken. - Jongere

Daarnaast werd in zeven interviews aangegeven dat de jongere een autisme spectrum stoornis (ASS) heeft, waarvan twee met comorbide AD(H)D. In een ander interview werd alleen AD(H)D genoemd als ontwikkelingsstoornis bij een jongere. De jongeren noemden hoogbegaafdheid of een verstandelijke beperking niet in de interviews.

In totaal noemden tien jongeren eenzaamheid als probleem, waardoor er onder deze jongeren ook sprake is van sociaal-emotionele problematiek. Problemen met de geaardheid kwam niet naar voren in de interviews maar werd wel in de focusgroepen genoemd.

Over gedrags- en maatschappelijke problematiek werd in drie interviews gesproken, maar dan altijd over anderen. In de focusgroepen was men hier meer uitgesproken over en gaf men aan dat jongerenwerkers vaak de overlastgevende straatjongeren aanspreken om eens te komen kijken bij de Open Studio's.

“ Sommige jongeren hebben gewoon niks te doen. Die zijn toevallig aanwezig op zo'n pleintje. Dan gebeuren er ook dingen. Maar het is niet altijd vanuit de jongere dat hij iets negatiefs wil doen. Soms is het ook gewoon verveling, is er niets anders te doen. – Kunstenaar

Voor alle jongeren geldt dat zij een grote motivatie hebben om naar de Open Studio's te komen. Voor sommigen is het de plek waar zij de meeste vrienden hebben en zich het prettigst voelen. Daarbij is er een duidelijke tweedeling in jongeren te zien die de Open Studio's bezoeken

1. Jongeren die de Open Studio's met name gebruiken als plek om zichzelf te ontwikkelen tot bijvoorbeeld een artiest, acteur of kunstenaar en daarbij materialen kunnen gebruiken die ze thuis niet hebben.
2. Jongeren die de Open Studio als fysieke plaats zien om niet thuis te hoeven zijn, om afleiding te hebben, te kunnen onstressen; waar ze met vrienden samenkomen, kunnen kletsen, het over problemen kunnen hebben, zichzelf mogen zijn en daarnaast ook nog de mogelijkheid hebben om zich creatief te ontwikkelen.

“ Uiteindelijk mengen vriendengroepen wel. Iedereen hier heeft wel ergens eenzelfde interesse: dus dan kun je lekker praten, bezig zijn, verven, sleutelen, van alles en nog wat door elkaar heen. En iedereen vindt zo wel zijn interesses door elkaar heen. - Jongere

Deze tweedeling werd ook genoemd in de focusgroepen, al gaf men daar aan dat het wel voornamelijk om jongeren gaat die tot een meer kwetsbare doelgroep behoren.

“ Het jongerenwerk is voor iedereen. Alleen wat je ziet in de praktijk, als jij maandags wiskunde bijles hebt, dinsdags piano, woensdag naar oma gaat, die jongere zie je minder [bij de open studio]. Wij zien de jongeren meer die sowieso meer op straat zijn. - Jongerenwerker

Beschrijving van de Open Studio

Alle jongeren zijn zeer positief over de Open Studio's als plek waar fysieke én emotionele veiligheid is voor jongeren. Het is een plek waar jongeren zichzelf durven zijn en het gevoel hebben dat ze worden beoordeeld op wat ze komen doen en niet op wie ze zijn geweest.

“ In het begin heb ik er ook helemaal niks over gedeeld. Ik zag het als een nieuwe plek, een schone lei. Maar hier zagen ze mij voor wie ik ben. En niet alleen maar de problemen. Of dat ze bang waren om met me om te gaan. En uiteindelijk kon ik dat ook gewoon allemaal hier delen. Dus dat heeft me echt wel door die zware tijden heen geholpen. - Jongere

Dit wordt ook meermaals in de focusgroepen genoemd door zowel de kunstenaars als jongerenwerkers.

“ Dus niet die jongen met die stempel, waarvan iedereen al zegt: oh dat is die probleemjongere. Dat interesseert me eigenlijk dus helemaal niet op dat moment. Bij mij zijn ze gewoon allemaal kunstenaar. – Kunstenaar

Er zijn duidelijke regels, er is voorspelbaarheid, fouten mogen gemaakt worden, er kan worden gesproken zonder oordeel, er wordt geluisterd en men leert er zonder prestatiedruk. Dit maakt dat jongeren durven te experimenteren.

Ondanks dat de jongeren zelf aangeven voornamelijk te komen voor de sociale interacties of om creatief bezig te zijn, worden er meer vaardigheden aangeleerd die nodig zijn om in de groep mee te draaien of met een artistiek proces bezig te kunnen. Dan gaat het bijvoorbeeld over discipline, samenwerken, reflecteren, feedback accepteren, jezelf kunnen uiten of het reguleren van emoties.

“ Op een gegeven moment wil je ook beter worden, dus dan is het juist goed om kritiek ook te kunnen ontvangen van iemand zoals de producer die heel goed weet wat hij doet. - Jongere

De laagdrempeligheid wordt ook als belangrijke factor gezien door zowel de jongeren als kunstenaars en jongerenwerkers. Dat jongeren vrijblijvend binnen kunnen lopen, zorgt ervoor dat jongeren sneller komen kijken en degene die geïnteresseerd en gemotiveerd zijn, blijven dan ook vaak terugkomen. Daarnaast wordt genoemd dat het belangrijk is dat het een gratis aanbod is, waardoor alle jongeren gebruik kunnen maken van de Open Studio's.

“ Ik heb weleens dat ik me in een week heel erg overprikkeld voelde en dan lukte het me niet om te komen en daar was begrip voor. Dat geeft mij vrijheid en veiligheid. – Jongere

Uit de interviews met de jongeren en de focusgroepen komt duidelijk naar voren dat de meeste jongeren bekend raken met de Open Studio via vrienden, mond-tot-mondreclame en in sommige gevallen via sociale media na gericht zoeken op bepaalde activiteiten (bijvoorbeeld theater of muziek maken). De jongerenwerkers en kunstenaars gaven aan dat het ook helpt dat er bij sommige Open Studio's een jeugdsoos

is, waardoor jongeren ook zonder hoge drempels een kijkje kunnen nemen in de studio. Daarnaast spreken jongerenwerkers jongeren ook actief aan om een keer te komen kijken bij de Open Studio's (bijvoorbeeld hangjongeren).

Persoonlijke ontwikkeling van de jongere

Een groot gedeelte van de jongeren dat is geïnterviewd, geeft aan dat zij tot de vaste groep van bezoekers van de Open Studio's behoort. Daarbij geven zij ook aan wat hen is opgevallen over zichzelf. Uit de interviews blijkt dat de Open Studio's op verschillende manieren bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling van jongeren. Het gaat dan bijvoorbeeld over emotie-regulatie, mentale stabiliteit, het vergroten van zelfvertrouwen, identiteitsontwikkeling, zelfexpressie, zelfreflectie en beter om kunnen gaan met autoriteit.

“ Ik denk nu ook meer na voordat ik iets doe, waardoor ik waarschijnlijk wel heel veel problemen vermijd. Vroeger kwam ik vrij vaak in de problemen, dat is nu anders. Nu heb ik ook een stukje zelfreflectie: ik heb nu zo gedaan, wat had ik beter kunnen doen? Dus ja, dat soort dingen heb ik hier geleerd en dat heeft me wel echt geholpen. - Jongere

Een andere jongere gaf het volgende aan:

“ En dat ik me kan uiten in mijn muziek is ook heel fijn. Want soms heb ik heel veel moeite met mij uiten. Dus dan doe ik dat in mijn muziek. Hoef ik niet altijd te praten, zeg maar. Dan kan ik het ook laten horen, dat ik me niet goed voel. Of juist heel goed voel. - Jongere

Jongeren worden door de kunstenaar en mede-bezoekers positief aangemoedigd om bezig te gaan met kunst. Dit leidt tot trots op het eigen product, een geloof in het eigen kunnen, het gevoel van competentie en het draagt bij aan de identiteitsontwikkeling. Sommige jongeren die zijn geïnterviewd gaven aan zelf ook begeleider bij een studio te willen worden en veel van de jongeren worden vrijwilliger bij een van de studio's.

De vaardigheden die de jongeren leren en persoonlijke ontwikkeling die ze doormaken bij de Open Studio's nemen ze ook mee naar buiten. Zo dragen de Open Studio's eraan bij dat jongeren eerder contact met anderen durven te maken, beter voor zichzelf durven op te komen en zich over het algemeen beter voelen over zichzelf.

“ Ja, wat bolder geworden, zeg maar. Dus dat ik sneller actie neem. Dat ik sneller dingen doe als iemand iets doet wat ik niet vind kunnen, bijvoorbeeld. Nu zou ik daar sneller iets over zeggen dan bijvoorbeeld een jaar geleden. Toen had ik dat echt niet gedaan. Dan zou ik denken dat ik raar zou zijn. Dat stukje zelfvertrouwen miste ik toen. – Jongere

Of een andere jongere:

“ Maar ik neem het ook wel mee naar buiten. Zoals ik daarnet dus ook zei: ik spreek mensen meer aan op hun gedrag. Ik pas mijzelf ook minder aan andere groepen aan. Wat ik ironisch genoeg wel deed toen ik hier kwam. - Jongere

Omdat jongeren vrij zijn om expressievormen te kiezen, ontdekken ze wie ze zijn, wat ze vinden en voelen. Dit draagt bij aan identiteitsontwikkeling, zeker voor jongeren die te maken hebben met problematiek en eerder vooral hierop werden aangesproken. De oordeelloze sfeer benadrukt dat jongeren oké zijn zoals ze zijn.

“ Alsof je gewoon een totaal vreemd persoon bent: want mijn ouders hebben natuurlijk ook niet zoveel met mijn interesses, ik had geen vrienden, mijn hele school vond mij kinderachtig... Dan voel je je wel echt heel anders. Je hoort er niet bij. Hier ben ik geaccepteerd, werd ik niet kinderachtig genoemd. Sommige dingen waar ik interesse in heb, hebben sommige anderen ook interesse in. Dat heeft mij wel geholpen om mij niet zo eenzaam op de wereld te voelen. - Jongere

Omdat begeleiders gezien worden als gelijkwaardig, respectvol en deskundig, lijkt er een positiever, meer open patroon in omgang met volwassenen te ontstaan. Jongeren accepteren feedback sneller van iemand die zij respecteren én die hen als individu ziet. Daarbij worden de kunstenaars en jongerenwerkers gezien als betrouwbare personen, die luisteren naar wat je te zeggen hebt en met je in gesprek gaan als er iets anders gaat dan verwacht. Het zijn geen hulpverleners die iets van de jongere wil, maar personen bij wie de jongere terecht kan met vragen, met wie dingen gedeeld kan worden.

Sociaal netwerk en sociale vaardigheden

Uit de ego-netwerkanalyse blijkt dat veel van de jongeren een beperkt en klein sociaal netwerk hadden voordat zij naar de Open Studio's kwamen. Bij de Open Studio's hebben veel van deze jongeren nieuwe vrienden gemaakt. Dit geldt niet voor alle jongeren, aangezien sommigen weinig verandering hadden in hun sociale netwerk. Opvallend is dat er wordt gesproken over vriendschappen, maar men over het algemeen niet buiten de Open Studio afspreekt. Wel heeft men via de telefoon contact en geven sommigen aan dat ze altijd voor elkaar klaar staan. Doordat jongeren zich beter hebben leren uiten en meer zelfvertrouwen hebben gekregen, worden ook bestaande relaties soms hechter.

“ Het sociale aspect van mezelf, een beetje het afsluiten van de rest van de wereld wat ik eerst deed, is een beetje weggegaan. Althans, is weggegaan. Waardoor je gewoon heel open wordt en dan praat je ook meer met je stiefouders, met je stiefmoeder, met je stiefvader. Dat heeft mij wel geholpen in ieder geval, althans hier. - Jongere

Juist de focus op creatie maakt contact leggen met andere jongeren laagdrempelig. Via gedeelde interesses, gedeelde problematiek of eenzelfde soort doelen weten jongeren bij de Open Studio's elkaar te vinden.

“ Nou, het was eigenlijk een beetje begonnen met gewoon praten en iedereen even een beetje leren kennen. En dan merk je toch wel dat je in theater heel erg hetzelfde hebt en hetzelfde doel en dezelfde interesses. Dus dan ga je daarover verder. Ja, en voor de rest, het is gewoon heel veel kletsen en dan met elkaar zijn en dan een fijne sfeer. En dan maak je heel snel gewoon hele goede vrienden. - Jongere

De Open Studio's als schakel in de keten

Uit de interviews met jongeren kwam het beeld naar voren dat de Open Studio's geen vervanging zijn voor reguliere hulpverlening en dit werd ook door je kunstenaars en jongerenwerkers expliciet gemaakt in de focusgroepen. Daarbij zien ze wel een positieve bijdrage in de keten van hulpverlening voor veel van de jongeren.

“ Het is niet zo dat de kunstenaar mij voor lange termijn therapie kan geven. Alleen ze weet vaak wel wat er met mij aan de hand is en dan weet ze mij vaak wel weer op te vrolijken. - Jongere

Of zoals een kunstenaar het verwoordde:

“ Maar je hoort het wel eens: je bent als jongere weer met een instantie bezig. Maar wij zijn geen instantie. Wij zijn gewoon kunstenaars. – Kunstenaar

Uit de interviews komt naar voren dat een groot gedeelte van de jongeren die met problematiek bij de Open Studio's binnenkwamen zich nu beter kunnen uiten, beter met hun emoties kunnen omgaan en zich over het algemeen minder (sociaal) angstig, gestrest en blijer voelen.

“ Ik voel eigenlijk dat als ik ook maar iets heb, maakt niet uit wat, als het bijvoorbeeld op schoolgebied gaat, persoonlijk gebied, mentaal gebied. Ik krijg voor elk onderwerp eigenlijk gelijk wel dat ik iemand kan opnoemen en zeggen van oké, daarvoor kan ik het beste naar die persoon. - Jongere

Daarnaast helpen de Open Studio's bij het verminderen van eenzaamheid bij jongeren doordat zij nieuwe vrienden opdoen bij de Open Studio's. Dit geeft een indicatie dat de Open Studio's geen problematiek oplossen, maar deze wel lijken te verminderen of stabiliseren en dat jongeren eerder in beeld zijn indien zij problematiek hebben of hier zelf eerder hulp in kunnen zoeken doordat zij zich beter kunnen uiten.

“ Ik heb hier sowieso meer zelfvertrouwen gekregen, dus daarom heb ik waarschijnlijk ook aan de bel getrokken. Zo van ja, het gaat nu even niet goed. Zonder de Open Studio had ik echt niet geweten hoe ik op een echt zwaar gesprek had moeten reageren, of hoe ik dat moest starten. - Jongere

Verbeterpunten

De meeste jongeren waren tevreden en hadden geen punten die zij anders zouden willen. De jongeren die wel een verbeterpunt noemden, gaven aan dat zij ruimere openingstijden zouden willen, zowel in het aantal dagen als de tijden dat de Open Studio's open zijn. Daarnaast werd door een aantal jongeren genoemd dat een verbreding van het aanbod (bijvoorbeeld live muzikanten of dans bij studio's gericht op muziek, of uitstapjes naar een studio in Hilversum) en een grotere ruimte waarin zij creatief bezig kunnen gewenst is.

Een verbreding van het aanbod, grotere ruimtes en langere openingstijden werd ook door een aantal kunstenaars genoemd. Daarnaast gaven vrijwel alle kunstenaars en jongerenwerkers aan dat er eigenlijk te weinig fte's beschikbaar zijn en dat het gebrek aan structurele financiering ook voor onzekerheid zorgt en dat de jongeren dit af en toe ook merken (bijvoorbeeld wanneer zij vragen naar een theaterproductie in het volgende jaar, waar de kunstenaar geen duidelijkheid over kan geven).

Dit zijn algemene belemmeringen die door de verschillende kunstenaars, jongerenwerkers en/of jongeren zijn genoemd en niet per se voor alle Open Studio's gelden. Wel ervaart elke Open Studio ten minste een van bovenstaande belemmeringen.

4 Conclusie

In dit onderzoek is gekeken naar het effect dat de Open Studio's kunnen hebben op het welzijn, de mentale gezondheid en sociale participatie van jongeren. Door middel van registratiedata, 37 semigestructureerde interviews en twee focusgroepen hebben wij een diepgaand inzicht verkregen in hoe de Open Studio's een rol spelen binnen het culturele en jeugd domein. Daarbij kunnen wij alleen uitspraken doen over de jongeren die regelmatig een Open Studio bezoeken, aangezien wij te weinig zicht hebben gekregen op potentiële bezoekers of incidentele bezoekers van een Open Studio.

De Open Studio's functioneren als micro-samenleving waar jongeren niet worden beoordeeld op wie zij zijn geweest, maar op wat zij komen doen: waar zij intrinsiek gemotiveerd raken, waardoor zij kunnen leren omgaan met verschillen, hun horizon verbreden, problematiek bespreekbaar maken en verantwoordelijkheid dragen voor hun eigen gedrag. Jongeren komen niet naar de Open Studio's voor persoonlijke groei, maar deze groei ontstaat wel indirect door het volgen van hun eigen doelen. Veel van de jongeren raken intrinsiek gemotiveerd doordat zij met een kunst bezig zijn. Dit geldt vooral voor jongeren die iets maken (bijvoorbeeld muziek, schilderijen of video's). De vaardigheden die jongeren bij de Open Studio's indirect aanleren zijn vaardigheden die jongeren ook helpen buiten de Open Studio's: bijvoorbeeld op school, in sociale situaties of op het werk.

Invloed op het welzijn en de mentale gezondheid

De eerste deelvraag die gesteld werd is: *“Hoe ervaren jongeren de deelname aan de Open Studio in termen van welzijn en mentale gezondheid?”* Een groot gedeelte van de jongeren geeft aan dat zij door het bezoeken van een Open Studio minder stress ervaren, een verhoogd zelfbeeld krijgen, zich competent voelen, gewaardeerd voelen, zichzelf kunnen zijn en zich überhaupt blijer voelen. Dit was ook de verwachting op basis van de literatuur.¹⁵⁻¹⁸ Bij veel van de jongeren die wij spraken over mentale problematiek, werd aangegeven dat zij een vermindering van de problemen ervoeren of dat deze stabiel waren gebleven. Ook dit werd in eerdere onderzoeken gevonden.⁴⁻⁶

Ontwikkeling van persoonlijke vaardigheden

De tweede deelvraag ging over de ontwikkeling die jongeren doormaken door deelname aan een Open Studio en luidde: *“Welke persoonlijke vaardigheden (zoals autonomie, zelfexpressie en sociale interactie) ontwikkelen jongeren door hun deelname aan de Open Studio?”* Uit de interviews en focusgroepen blijkt dat jongeren op zich op verschillende vlakken ontwikkelen. Zij ervaren persoonlijke groei doordat zij op een andere manier naar zichzelf en de wereld om hen heen leren kijken. Daarnaast vergroot een deel van de deelnemers hun sociale vaardigheden en daarmee hun sociale netwerk en worden bestaande sociale banden verstevigd.

Door middel van het beoefenen van kunst kunnen jongeren spreken over hun problematiek met andere deelnemers, kunstenaars en jongerenwerkers. Zij leren woorden geven aan hun emoties en leren deze ook beter te controleren. Ook dit is in lijn van de verwachting op basis van eerder onderzoek.⁷ Waar in eerdere onderzoeken¹⁹ voornamelijk het kunnen uiten van negatieve emoties via kunst werd genoemd door deelnemers, vinden wij dat ook het kunnen uiten van positieve emoties bijdraagt aan het welzijn en de trots die jongeren ervaren. Daarnaast zien wij dat jongeren leren samenwerken, kritiek leren geven en accepteren, omgaan met verschillen en leren omgaan met autoriteit.

Verder zien wij dat de sociale vaardigheden van de jongeren vergroten. Zo durven zij bijvoorbeeld, door meer zelfvertrouwen, eerder vreemden aan te spreken of zich te uiten tegen hun ouders. Ook dit is in lijn met eerder onderzoek.^{15,17,18,21,22} De persoonlijke groei van jongeren ontstaat niet doordat zij het gevoel hebben dat zij worden behandeld voor een probleem, maar doordat zij worden gezien als persoon en gemotiveerd om iets tastbaars te creëren waar men trots op kan zijn en waarbij men op een positieve manier wordt benaderd door andere bezoekers van de Open Studio, de kunstenaars en jongerenwerkers.

Daarnaast zien wij net als in eerder onderzoek^{15,17-19,21,22} dat het beoefenen van kunst, het behoren tot een sociale groep en het kunnen uiten van emoties leidt tot een versterking en/of acceptatie van de eigen identiteit van de jongeren. Daarin valt het ons wel op dat de nieuwe vriendschappen die op worden gedaan niet leiden tot het afspreken buiten de Open Studio. Jongeren ervaren dus wel een sterker en steunend sociaal netwerk, maar lijken geen behoefte te hebben om hier buiten te Open Studio's ook nog mee om te gaan (behalve via de telefoon).

Intrinsieke motivatie, veiligheid, gelijkwaardigheid en acceptatie van verschil

De derde deelvraag luidde: *“Welke elementen van de Open Studio (bijv. laagdrempeligheid, kunstdiscipline, begeleiding) dragen het meest bij aan de impact op jongeren?”* Het succes van Open Studio's lijkt te komen door de laagdrempeligheid, waardoor een grotere groep zijn kennis en mogelijkheden leert verkennen. De jongeren die naar de Open Studio's komen, zijn intrinsiek gemotiveerd. Ondanks dat de intrinsieke motivatie van de deelnemers aan kunstprogramma's in eerdere onderzoeken minder centraal stond, lijkt dit aan de basis te staan voor persoonlijke groei en gedragsverandering. Jongeren worden gesocialiseerd door in te spelen op hun eigen enthousiasme. Zodra zij merken dat zij bepaalde (sociale) vaardigheden nodig hebben om hun doel te bereiken, staan zij ook meer open voor het gesprek en verandering. Dit zorgt er ook voor dat de Open Studio niet geschikt is voor iedereen, maar wel een grote invloed lijkt te hebben voor diegenen die zich er thuis voelen.

Daarnaast zien wij, net zoals in eerdere onderzoeken,^{18,19,21,22} dat jongeren voornamelijk kunnen groeien doordat zij de Open Studio als een veilige ruimte zien waar zij niet worden beoordeeld, maar juist aangemoedigd worden om zichzelf te zijn en om hun emoties te uiten. Daarbij mogen verschillen ook worden benoemd en worden deze geaccepteerd door de groep. Ook in overeenkomst met een eerdere studie²⁰ zien wij het belang van de gelijkwaardige, persoonlijke relaties die jongeren opbouwen met elkaar en met de kunstenaars en jongerenwerkers. Dit laat zien hoe belangrijk het is dat jongeren zich veilig en vertrouwd voelen bij bepaalde personen, maar dat dit niet vanzelfsprekend is. Het is dus belangrijk dat de jongerenwerkers en kunstenaars gevoel hebben voor deze groep jongeren.

Diversiteit van bezoekers

De vierde deelvraag die gesteld is, luidde: *“Welke jongeren maken gebruik van de Open Studio, en hoe bereikt het programma nieuwe doelgroepen (bijv. jongeren met minder toegang tot reguliere activiteiten)?”* Op basis van de inschatting van de kunstenaars, heeft een op de twee jongeren te maken met (een combinatie van) problemen met de mentale gezondheid, een ontwikkelingsstoornis, sociaal-emotionele problematiek of gedrags- en maatschappelijke problematiek, waardoor ze problemen ervaren in vriendschappen, thuis, op school of in het openbaar.

Uit de registratiedata en de focusgroepen komt duidelijk naar voren dat een aantal jongeren te maken heeft met justitie, suïcidaliteit, zelfmutilatie, hoogbegaafdheid, verstandelijke beperking, schooluitval en, in mindere mate, middelengebruik. Dit zijn onderwerpen die jongeren zelf niet hebben genoemd in de interviews. Het kan

zijn dat zij hierover zich niet wilden uiten richting de interviewer, deze groep niet gesproken is of wellicht kleiner is dan de groep bezoekers met andere mentale problematiek of ontwikkelingsstoornissen.

Waar de meeste onderzoeken specifiek de focus hebben op een verandering in de vaardigheden of mentale problematiek van alle jongeren in een programma, vonden wij een duidelijke tweedeling in het type jongeren dat gebruik maakt van een Open Studio:

1. Jongeren die de Open Studio voornamelijk gebruiken om hun eigen vaardigheden te vergroten omdat zij bijvoorbeeld muzikant, acteur of kunstenaar willen worden. Zelf spreken zij minder over persoonlijke groei. Een deel van deze jongeren zou anders uit bijvoorbeeld verveling op straat hangen en leert wel samenwerken en het accepteren van kritiek.
2. Jongeren die in de Open Studio een plek vinden waar zij zichzelf kunnen zijn en met gelijkgestemden zijn, een van de weinige plekken in hun omgeving waar zij dit kunnen zijn. Vaak hebben zij een relatief klein sociaal netwerk voordat zij naar de Open Studio komen, thuis weinig ruimte tot zelfexpressie en behoefte lijken te hebben aan structuur, aandacht of een veilige plek.

Via verschillende manieren raken jongeren bekend met de Open Studio's. Veel gaat via mond-tot-mondreclame (bijvoorbeeld via vrienden, ouders), via de jeugdsoos of via jongerenwerkers die zichtbaar in de wijk zijn en jongeren aanspreken. Sommige jongeren zoeken op sociale media specifiek naar bijvoorbeeld theater of muziek.

Weinig zicht op diegenen die niet worden bereikt

De vijfde deelvraag, *"Welke barrières ervaren jongeren bij deelname aan de Open Studio?"*, kunnen wij helaas niet goed beantwoorden. Het onderzoek is uitgevoerd onder jongeren die regelmatig en meestal al voor langere tijd een Open Studio bezoeken. Hierdoor hebben wij niet een goed beeld van de houding en mening van jongeren die op dit moment geen Open Studio bezoeken en dit wel zouden willen, bijvoorbeeld doordat op dit moment het aanbod niet aansluit bij behoeften of openingstijden niet passend zijn, of waarom sommige jongeren besluiten slechts eenmalig te komen. Voornamelijk deze laatste groep zou een goede aanvulling zijn op de inhoudelijke bevindingen. Het zou bijvoorbeeld zo kunnen zijn dat het groepsgevoel wat als positief wordt beschreven door de geïnterviewde jongeren en jongerenwerkers een afschrikkend effect kan hebben op jongeren die (nog) niemand kennen.

Vanuit de verbeterpunten die zijn genoemd, is wel te stellen dat er wellicht meer doelgroepen aangesproken kunnen worden op het moment dat er ruimere openingstijden zijn, er meer ruimte is en het aanbod kan worden verbreed.

Open Studio op het snijvlak van jeugd en cultuur

De zesde, en laatste, deelvraag luidde: *"Hoe kan het programma bijdragen aan het voorkomen van maatschappelijke kosten?"* Uit het onderzoek wordt duidelijk dat ongeveer een op de twee studio-bezoekers te maken heeft met psychosociale of gedragsmatige problematiek. De mogelijkheid voor jongeren om bezig te kunnen met kunst in een veilige, inspirerende omgeving met personen die niet oordelen en te vertrouwen zijn, draagt bij aan het verminderen (of stabiliseren) van mentale problematiek. Daarbij is de Open Studio geen vervanging van reguliere hulpverlening maar wel een welkome, preventieve aanvulling op de reguliere hulpverlening. Juist doordat het niet wordt gezien als hulpverlening, durven jongeren zichzelf te zijn en zich te uiten.

Daarnaast is er een indicatie dat sommige jongeren wel van straat worden gehaald, maar dat dit niet betekent dat dit ervoor zorgt dat de straatjongeren die geen belang hebben bij een Open Studio niet gewoon op straat blijven hangen. De straatjongeren die zijn gesproken, geven wel aan dat zij zelf persoonlijke veranderingen merken en misschien minder geneigd zijn om in de overlast mee te gaan. De Open Studio's kunnen straatjongeren wel motiveren om bezig te gaan met een passie in plaats van buiten rond te hangen en er wordt ook positieve gedragsverandering waargenomen onder deze jongeren.

Conclusie

In dit onderzoek stond de volgende hoofdvraag centraal: *"Wat is de impact van het Open Studio programma op het welzijn, de mentale gezondheid en de sociale participatie van jongeren, en welke factoren dragen bij aan de effectiviteit van deze creatieve interventie?"* Dit onderzoek toont een sterke indicatie dat de Open Studio's voor een groot aantal jongeren het welzijn vergroot, de mentale gezondheid verbetert en het sociale netwerk versterkt.

In het afgelopen jaar hebben de Open Studio's meer dan 700 kinderen verwelkomd, waarvan ongeveer een op de twee te maken heeft met psychosociale of gedragsmatige problematiek. Zelf geven jongeren aan dat zij zich door de Open Studio's minder eenzaam voelen, hun problematiek stabiliseert of vermindert of dat zij eerder professionele hulp zoeken dan ze anders zouden hebben gedaan. Jongeren die moeite hadden met sociale interacties worden gestimuleerd om zichzelf te zijn, waar zij eerder vaak te horen hebben gekregen dat zij niet goed genoeg zijn. Zij vinden steun in elkaar, wat hun sociale netwerk en hun weerbaarheid vergroot.

Daarbij vormen de Open Studio's geen vervanging voor de reguliere hulp en is het ook de vraag of het doorverwijzen van jongeren met specifieke problematiek naar Open Studio's effectief kan zijn. Niet alle jongeren kunnen worden bereikt en het concept van de Open Studio's is ook niet voor iedereen geschikt. Wij zien wel een grote mate van intrinsieke motivatie bij de jongeren die de Open Studio's (blijvend) bezoeken. In plaats van jongeren die zich aan moeten passen bij hulpverlening, creëren de Open Studio's een plek waar jongeren fouten mogen maken, hun interesses kunnen ontdekken, waar zij zich veilig voelen, waar naar hen geluisterd wordt en waar zij gezien worden. Een plek waar zij gelijkwaardig worden behandeld en het idee hebben dat zij weer mee kunnen en mogen doen in de samenleving.

Referenties

1. Coumans M. Welzijn van jongvolwassenen. In: Stavenuiter S, ed. *Landelijke Jeugdmonitor 2024*. Centraal Bureau voor de Statistiek; 2024:112-122.
2. Coumans M. Welzijn van jongvolwassenen. In: Van Wijk K, ed. *Landelijke Jeugdmonitor 2022*. Centraal Bureau voor de Statistiek; 2022:128-136.
3. RIVM. Gezondheidsmonitor Jeugd 2023. [rivm link](#).
4. Fancourt D, Finn S. *What Is the Evidence of the Role of the Arts in Improving Health and Well-Being? A Scoping Review*; 2019.
5. Tabor SM, Van Bavel M, Fellner KD, et al. Healing, empowering, engaging, learning, and decolonizing through culture: Living wellness, resilience, and resurgence in the classroom through creative arts. *Can J Sch Psychol*. 2023;38(1):86-104. doi:10.1177/08295735221147322
6. Karkou V, Sajjani N, Orkibi H, et al. Editorial: The psychological and physiological benefits of the arts. *Front Psychol.Frontiers Media S.A*. 2022;13. doi:10.3389/fpsyg.2022.840089
7. Barnett KS, Vasiiu F. How the arts heal: a review of the neural mechanisms behind the therapeutic effects of creative arts on mental and physical health. *Front Behav Neurosci*. 2024;18. doi:10.3389/fnbeh.2024.1422361
8. Hugh-Jones S, Ray S, Wilding A, Sutton M, Humphrey N, Munford L. Does regular engagement with arts and creative activities improve adolescent mental health and wellbeing? A systematic review and assessment of causality. *SSM Popul Health.Elsevier Ltd*. 2025;31. doi:10.1016/j.ssmph.2025.101845
9. Williams E, Glew S, Newman H, et al. Practitioner review: Effectiveness and mechanisms of change in participatory arts-based programmes for promoting youth mental health and well-being – a systematic review. *J Child Psychol Psychiatry.John Wiley and Sons Inc*. 2023;64(12):1735-1764. doi:10.1111/jcpp.13900
10. Bone JK, Bu F, Fluharty ME, Paul E, Sonke JK, Fancourt D. Arts and cultural engagement, reportedly antisocial or criminalized behaviors, and potential mediators in two longitudinal cohorts of adolescents. *J Youth Adolesc*. 2022;51(8):1463-1482. doi:10.1007/s10964-022-01591-8
11. Bux DB, van Schalkwyk I. Creative arts interventions to enhance adolescent well-being in low-income communities: an integrative literature review. *J Child Adolesc Ment Health.Routledge*. 2024;34(1-3):1-29. doi:10.2989/17280583.2023.2277775
12. Ezell Mark, Levy M. An evaluation of an arts program for incarcerated juvenile offenders. *Journal of Correctional Education*. 2003;3(54):108-114.
13. Rapp-Paglicci L, Stewart C, Rowe W. Can a self-regulation skills and cultural arts program promote positive outcomes in mental health symptoms and academic achievement for at-risk youth? *J Soc Serv Res*. 2011;37(3):309-319. doi:10.1080/01488376.2011.564067
14. Viola E, Martorana M, Ceriotti D, De Vito M, De Ambrosi D, Faggiano F. The effects of cultural engagement on health and well-being: a systematic review. *Front Public Health.Frontiers Media SA*. 2024;12. doi:10.3389/fpubh.2024.1369066
15. Archambault K, Porter-Vignola É, Lajeunesse M, Debroux-Leduc V, Perez RM, Garel P. Transition space at the museum: A community arts-based group program to foster the psychosocial rehabilitation of youths with mental health problems. *Canadian Journal of Community Mental Health*. 2020;39:65-83. doi:10.7870/cjcmh-2020-005

16. Martin KE, Wood LJ. Drumming to a new beat: A group therapeutic drumming and talking intervention to improve mental health and behaviour of disadvantaged adolescent boys. *Children Australia*. 2017;42(4):268-276. doi:10.1017/cha.2017.40
17. Levstek M, Banerjee R. A model of psychological mechanisms of inclusive music-making: Empowerment of marginalized young people. *Music Sci (Lond)*. 2021;4. doi:10.1177/20592043211059752
18. Ennis GM, Tonkin J. 'It's like exercise for your soul': how participation in youth arts activities contributes to young people's wellbeing. *J Youth Stud*. 2018;21(3):340-359. doi:10.1080/13676261.2017.1380302
19. Hanrahan F, Banerjee R. 'It makes me feel alive': the socio-motivational impact of drama and theatre on marginalised young people. *Emotional and Behavioural Difficulties*. 2017;22(1):35-49. doi:10.1080/13632752.2017.1287337
20. Clennon O, Boehm C. Young musicians for heritage project: Can a music-based heritage project have a positive effect on well-being? *Music Education Research*. 2014;16(3):307-329. doi:10.1080/14613808.2014.909395
21. Baker FA, Jeanneret N, Clarkson A. Contextual factors and wellbeing outcomes: Ethnographic analysis of an artist-led group songwriting program with young people. *Psychol Music*. 2018;46(2):266-280. doi:10.1177/0305735617709520
22. Caló F, Steiner A, Millar S, Teasdale S. The impact of a community-based music intervention on the health and well-being of young people: A realist evaluation. *Health Soc Care Community*. 2020;28(3):988-997. doi:10.1111/hsc.12931
23. Meisters R, Westra D, Putrik P, Bosma H, Ruwaard D, Jansen M. Does loneliness have a cost? A population-wide study of the association between loneliness and healthcare expenditure. *Int J Public Health*. 2021;66. doi:10.3389/ijph.2021.581286
24. Bos B, Zweerink J. *Samenhang Tussen Problemen En de Kans Op Voortijdig Schoolverlaten.*; 2021.
25. Catterall JS. The societal benefits and costs of school dropout recovery. *Educ Res Int*. 2011;2011:1-8. doi:10.1155/2011/957303
26. Van Leerdam J. *Kostbare Vriendschappen: Wat Problematische Jeugdgroepen de Maatschappij Kosten.*; 2016.

Bijlage 1. Overzicht maatschappelijke kosten per overlastgevende jeugdgroep

In het rapport *Kostbare vriendschappen*²⁵ komen de auteurs tot een berekening van de maatschappelijke kosten voor overlastgevende en criminele jeugdgroepen, in vergelijking met jongeren die niet tot een van deze groepen behoren. Uit tabel 6.1 wordt duidelijk dat met name de criminele jeugdgroepen de maatschappij veel geld kosten: zij hebben een grotere kans op schooluitval, een lagere arbeidsproductiviteit en -participatie, meer delicten en overlast, en meer schulden. Maar ook overlastgevende jeugdgroepen kosten de maatschappij meer dan niet-overlastgevende jongeren: zij hebben bijvoorbeeld vaker te maken met bureau leerplicht, een lagere arbeidsparticipatie, meer delicten en overlast, en doen een groter beroep op jeugdhulp. De auteurs berekenen dat de jaarlijkse kosten voor een criminele jeugdgroep uitkomen op 1,9 miljoen euro en voor overlastgeven jeugdgroepen op 1,5 miljoen euro.

Tabel 6.1: Maatschappelijke kosten per type problematische jeugdgroep (bedragen op jaarbasis * 1.000 euro)

Domein / effect	Crimineel		Overlastgevend	
	jeugdgroep	referentiegroep	jeugdgroep	referentiegroep
Onderwijs, werk & inkomen				
1. meer ongeoorloofd schoolverzuim				
- Bureau leerplicht	5	0	9	4
- Bureau Halt*	0	0	1	0
- Justitiële partijen*	1	0	1	0
2. meer doublures	pm (0)	pm (0)	pm (0)	pm (0)
3. vaker voortijdig schoolverlaten: RMC	9	1	3	1
4. lagere arbeidsproductiviteit				
- productiviteitsverlies	26	1	2	1
- derving belastingopbrengsten	3	0	1	0
5. lagere arbeidsparticipatie				
- bijstandsuitkering	21	14	8	0
- Wajonguitkering*	7	5	3	0
- uitkering WW of WIA	pm (+)	pm (+)	pm (+)	pm (+)
- re-integratie	15	5	6	2
6. meer schulden				
- preventie en maatschappelijke schade	pm (+)	pm (+)	pm (+)	pm (+)
- gemeentelijke schuldhulpverlening	79	33	0	0
- schuldsanering Wsnp	pm (+)	pm (+)	pm (+)	pm (+)
Veiligheid				
7. meer delicten en overlast				
a. opsporing politie	85	0	43	4
b. overig systeem en maatschappelijke schade	1.551	81	826	43
c. overige overlastgerelateerde inzet	205	0	634	0
8. subjectieve onveiligheid	pm	pm	pm	pm
Zorg & ondersteuning				
9. meer gebruik voorzieningen				
- jeugdhulp	6	0	43	15
- jeugdbescherming	pm (0)	pm (0)	pm (0)	pm (0)
- Wmo	8	21	3	11
- GGZ/verslavingszorg	pm (+)	pm (+)	pm (+)	pm (+)
- acute zorg	pm (+)	pm (+)	pm (+)	pm (+)
Totaal per type groep	2.020	163	1.580	81
Extra kosten problematische jeugdgroepen	1.857		1.500	

Toelichting: * = gebaseerd op gegevens voor een deelpopulatie (potentiële onderschatting).

Bijlage 2. Semi- gestructureerde vragenlijst

Interviewschema voor Open Studio (30-40 minuten)

Bij aanspreken: als je meedoet krijg je een kadobon van €20.

Introductie (3 minuten)

Hey, leuk dat je mee wilt doen aan dit onderzoek! Voor als je het nog niet weet, jouw studio behoort tot iets groters en dat heet Open Studio. Ik wil je graag wat vragen stellen over je ervaringen bij [naam van studio].

Ik ben stagiaire bij de gemeente Groningen en doe daarom dit onderzoek. De gemeente wil graag weten wat jullie aan de studio hebben en wat jullie ervan vinden, maar ook wat er beter kan.

Alles wat je zegt blijft anoniem, dus ik verwerk niet jouw naam en niemand zal straks terug kunnen lezen wat jij hebt gezegd.

Ons gesprek wil ik graag opnemen, zodat ik niks hoeft op te schrijven en me alleen met het gesprek hoeft bezig te houden. Alles blijft dus vertrouwelijk. Na afloop werk ik het interviews uit. Het wordt alleen gehoord door de onderzoekers en het wordt weer verwijderd nadat het is verwerkt.

1. Vind je het goed als ik dit gesprek opneem?
2. Heb je nog vragen voordat we beginnen?
3. Kun je jezelf kort voorstellen en vertellen hoe oud je bent, waar je woont en met wie, wat je doet (eventueel: opleiding of werk)?

Algemene Ervaringen (5 minuten)

1. Zou je kunnen vertellen hoe ben je bij Open Studio bent gekomen?

- a) Doorvraag: Wanneer ben je begonnen?
- b) Doorvraag: Wat doe je als je in de Open Studio bent?

2. Wat vind je er van dat Open Studio bestaat?

Persoonlijke Vaardigheden (5 minuten)

INTRO: We willen graag weten wat het OS programma voor jou oplevert, wat je er aan hebt.

1. Kun je me iets vertellen over de dingen die het Open Studio programma jou hebben opgeleverd? (Alternatief: Heeft het ook iets gedaan met hoe jij bent?)
2. We willen graag zo precies mogelijk weten wat OS voor jou heeft betekend. Om je te helpen noemen we 10 kwaliteiten en we vragen je telkens aan te geven of het niet is veranderd of is verbeterd.

Het is wel een beetje en lang lijstje, maar voor ons onderzoek is het wel heel belangrijk.

Wil je steeds kiezen uit deze antwoorden?

(1) Niet veranderd (2) Een beetje beter (3) Veel beter

1. Jezelf uiten – Je durft te zeggen wat je denkt en voelt?
2. Zelfstandigheid – Je kunt zelf keuzes maken en voor jezelf opkomen?
3. Zelfvertrouwen – Je voelt je zeker en positief over jezelf?
4. Omgaan met anderen – Je kunt makkelijk praten en omgaan met andere mensen?
5. Omgaan met emoties – Je kunt goed omgaan met bijvoorbeeld boosheid of verdriet?
6. Vertrouwen in anderen – Je vindt het makkelijk om mensen te vertrouwen en hulp te vragen?
7. Omgaan met kritiek – Je kunt goed omgaan met kritiek zonder boos of onzeker te worden?
8. Contacten leggen – Het is kost weinig moeite om nieuw contacten te maken?
9. Verantwoordelijkheid nemen – Je denkt goed na over de gevolgen van je keuzes?
10. Omgaan met groepsdruk – Je kunt goed je eigen keuzes maken, ook als anderen iets anders willen?

VRAAG: zijn er nog anderen kwaliteiten et cetera.

Welzijn en Mentale Gezondheid (5 minuten)

INTRO: Dat was de lijst. Er kan veel veranderen he!?! We vragen ons af hoe je naar jezelf kijkt, en hoe je jouw leven beoordeelt. Je zou dit kunnen doen door jouw leven een rapportcijfer te geven tussen 1 HEEL ERG SLECHT en 10 HEEL ERG GOED.

1. Wat voor rapportcijfer geef je je leven nu?
2. Wat voor rapportcijfer zou je je leven geven voordat je bij [naam van studio] begon?
3. Wat was de invloed van OS (op jouw leven)? (Alternatief: Als OS er niet was geweest, hoe had het rapportcijfer voor jouw leven er dan uitgezien?)

Netwerk (5 minuten)

INTRO: Bij de Open Studio heb je nieuwe mensen leren kennen. Daarover wil ik een paar vragen stellen en daarbij gebruik ik deze tablet.

Ik gebruik een speciaal programmaatje om te kijken naar de mensen die belangrijk zijn in jouw leven. Ik hoef niet al hun namen te weten hoor!

Hier is de mijne, en ik leg hem even uit. Ik sta in het midden.... Hiermee kan ik dus het "netwerk" van mensen zichtbaar maken. En dat wil ik doen om te achterhalen wat er is veranderd door de Open Studio

< meer uitleg >

1. Kun jij nu jouw eigen netwerk maken en praten over wat je doet?

Doorvragen over wat je ziet

1. Waarom staat die zo ver weg/dichtbij?
2. Waarom staan die mensen zo dichtbij/ver weg van elkaar?
3. Waarom is diegene wel/niet in jouw netwerk?
4. Waarom heb je diegene daar neergezet?
5. Waarom zijn deze mensen wel/niet verbonden?

2. Missen er nog mensen uit jouw netwerk die we kunnen toevoegen?

3. Kun je de bolletjes verschuiven of weghalen zodat je jouw netwerk krijgt voordat je begon bij [naam van studio]? Kun je uitleggen wat je veranderd hebt?

4. Kun je highlighten bij wie in je netwerk je terecht kan met jouw problemen?

5. Kun jij iets zeggen over hoe [creatieve activiteit] heeft bijgedragen aan het vrienden maken?

Bedankt voor het maken! Nu heb ik wat vragen over algemene vragen.

Afsluiting

1. Om af te sluiten, heb je nog dingen die [naam van studio] kan verbeteren?
2. Allerlaatste vraag: is er nog iets dat je hebt gemist en nog graag wilt zeggen?
3. Bedankt voor je tijd en je antwoorden!

Colofon

Komen voor creativiteit, blijven voor verbinding: de invloed van Open Studio's op het welbevinden van jongeren

Auteurs

Halewijn Drent, Onderzoeksbureau Nescio Tamen

Erik van der Werff, OIS

Maand van uitgave

Maart 2026

Opdrachtgever

Gemeente Groningen

Fotografie

Sebastiaan Rodenhuis

Uitgave

Onderzoek, Informatie en Statistiek Groningen

Online publicaties OIS Groningen

<https://publicaties.oisgroningen.nl/>

Linkedin

<https://linkedin.com/company/ois-groningen>

Contactgegevens

T: [\(050\) 367 56 30](tel:(050)3675630)

E: info@oisgroningen.nl

I: www.oisgroningen.nl